

Fonds “Everyone” aicina paplašināt Eiropas Savienības Pamattiesību hartu ar sešiem jauniem pantiem. Tas iestājas par to, lai Pamattiesību hartā tiktu risinātas tādas aktuālas problēmas kā klimata krīze, digitalizācija un mākslīgais intelekts. Pasaulē, kas arvien globalizējas, Eiropas problēmas nevar atrisināt iekšzemē, tām ir vajadzīgs kopīgs Eiropas risinājums.

Lai grozītu Pamattiesību hartu, ir jāsasauc Eiropas Konvencija.

Kas īsti ir Eiropas Konvencija un kā tā tiek sasaukta?

Konvencijas sasaukšanas procedūra ir noteikta Līguma par Eiropas Savienību (LES) 48. pantā, tā sauktajā Māstrihtas līgumā.

Eiropas Parlaments, Eiropas Komisija vai dalībvalsts valdība iesniedz Eiropadomei priekšlikumu Līguma grozījumiem. Šāda veida priekšlikums pats par sevi attiecas uz tā saukto primāro tiesību aktu grozījumiem, kas ietver divus Eiropas pamatlīgumus – Māstrihtas līgumu un Lisabonas līgumu, kā arī Pamattiesību hartu.

Eiropadome ar vienkāršu balsu vairākumu var pieņemt lēmumu izskatīt ierosinātos grozījumus. Lai panāktu vienkāršu balsu vairākumu, lēmums jāapstiprina 14 (no 27) Eiropadomes locekļiem. Eiropas Parlaments var sniegt konsultācijas šajā sakarā. Apstiprinot ierosināto grozījumu izskatīšanu, Eiropadome sasauc Konvenciju. Pēc tam Konvencijā, kurā būs nacionālo parlamentu pārstāvji, valstu un valdību vadītāji, Eiropas Parlaments un ES Komisija, tiks izskatīts ierosinātais grozījums. Līdz šim pilsoniskās sabiedrības dalībnieku un iedzīvotāju iesaiste, neraugoties uz aicinājumiem piedalīties, nav paredzēta.

Kas notiks pēc tam, kad Konvencija vienosies par grozījumu projektu?

Ja Konvencija vienprātīgi pieņem Līguma grozījumu projektu, to iesniedz dalībvalstu pārstāvju konferencei. Lai projekts stātos spēkā, tas jāatbalsta katras valsts pārstāvim. Pēc tam saskaņā ar valstu prasībām grozījumus ratificē dalībvalstīs.

Vai šāda Konvencija kādreiz ir sasaukta?

Kopš Eiropas Savienības izveides ir notikušas daudzas izmaiņas Līgumā. Taču līdz 2001. gadam tās tika izstrādātas tikai starpvaldību, tātad valstu un valdību vadītāju konferencēs. Sarunas parasti notika aiz slēgtām durvīm. Eiropas Savienības Parlamenta spiediena rezultātā Eiropadome, kurā ietilpst dalībvalstu valdības, 2001. gadā pirmo reizi izveidoja Konvenciju. Nacionālo parlamentu pārstāvji, valstu un valdību vadītāji, ES Parlaments un ES Komisija vienojās par Pamattiesību hartu. Līdzīga Konvencija tika izveidota pēc gada, kad bija nepieciešamas fundamentālas izmaiņas ES struktūrā. Tas, kas izrietēja no 2002. gadā sasauktās Konvencijas par Eiropas nākotni, bija Eiropas Konstitūcija. Lai gan nacionālajos referendumos dokuments izgāzās, daudzas Konvencijas izstrādātās izmaiņas pēc dažiem gadiem tika iestrādātas Lisabonas līgumā.

Kopš Lisabonas līguma izveides 2009. gadā “Konvencijas metode” ir obligāta, lai būtiski mainītu līgumus un Pamattiesību hartu. Lai gan galīgais projekts joprojām prasa visu dalībvalstu piekrišanu, tā izstrādes process ir kļuvis daudz plurālistiskāks.

Avoti:

- De Witte, Bruno. “Treaty Revision Procedures after Lisbon.” In *EU Law after Lisbon*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
- Dimitrakopoulos, Dionyssis. “Norms, Strategies and Political Change: Explaining the Establishment of the Convention on the Future of Europe.” *European journal of international relations* 14, no. 2 (2008): 319–341.
- Līguma par Eiropas Savienību konsolidētā versija, 48.pants. *Eiropas Savienība*, 2012.
- Līgums par Konstitūciju Eiropai. *Eiropas Kopiena*, 2005.